

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2020 m. lapkričio 23 d.
(OR. en)

13214/20

JAI 1008
COPEN 337
EUROJUST 149
EJN 99

PRANEŠIMAS

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 13153/20

Dalykas: Tarybos išvados „Europos arešto orderis ir ekstradicijos procedūros.
Dabartiniai iššūkiai ir tolesni veiksmai“
– Tekstas, dėl kurio susitarta techniniu lygiu

Delegacijoms pridedamas pirmiau nurodytas išvadų projektas, dėl kurio valstybės narės susitarė neformalių COPEN darbo grupės narių diskusijų metu.

Tarybos išvados

„Europos arešto orderis ir ekstradicijos procedūros. Dabartiniai iššūkiai ir tolesni veiksmai“

TARYBA PRIĖMĖ ŠIAS IŠVADAS:

1. 2019 m. birželio 20 d. Europos Vadovų Tarybos priimtos 2019–2024 m. strateginės darbotvarkės pagrindinis prioritetas – piliečių ir laisvių apsauga. Europa turi būti vieta, kur žmonės jaustųsi laisvi ir saugūs. Šiuo tikslu reikia plėsti ir stiprinti kovą su terorizmu ir tarpvalstybiniu nusikalstamumu. Bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose ir keitimasis informacija turėtų atspindėti šiuos siekius, o bendrų priemonių taikymas turi būti toliau gerinamas ir plėtojamas.
2. 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (2002/584/TVR, Pagrindų sprendimas dėl EAO)¹, kuris yra pagrindinė teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose priemonė, palengvino ir paspartino valstybių narių bendradarbiavimą. Juo ir toliau svariai prisidedama siekiant Sąjungos tikslo užtikrinti savo piliečiams laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę.

¹ OL L 190, 2002 7 18, p. 1.

3. Įvairiomis progomis buvo diskutuojama, kaip toliau gerinti teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose. Šio proceso metu atsirado tam tikrų sričių, kuriose būtų galima dar labiau padidinti EAO perdavimo mechanizmo veiksmingumą. Taigi 2018 m. Austrijos pirmininkavimo laikotarpiu Taryba priėmė išvadas dėl tarpusavio pripažinimo baudžiamosiose bylose „Skatinti tarpusavio pripažinimą stiprinant tarpusavio pasitikėjimą“². 2019 m. pirmininkavusi Rumunija paskelbė ataskaitą dėl tolesnių veiksmų, kurių reikia imtis teisminių institucijų sprendimų baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo srityje³. Naujausia 2020 m. liepos 2 d. Komisijos įgyvendinimo ataskaita⁴, vykstančiu tarpusavio vertinimo devintuoju etapu Taryboje⁵, rugsėjo 4 d. Europos Parlamento Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto įgyvendinimo ataskaitos projektu⁶ ir 2020 m. rugsėjo 24 d. įvykusia virtualia konferencija, kuri buvo surengta Vokietijos pirmininkavimo laikotarpiu⁷, diskusijoms dėl EAO ateities buvo suteiktas naujas postūmis.
4. 2022 m. birželio 13 d. bus 20-osios pagrindų sprendimo dėl EAO priėmimo metinės. Valstybės narės, Komisija, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA), Eurojustas, Europos teisminis tinklas (ETT) ir specialistai, kasdien dirbantys perdavimo procedūrų srityje, turėtų stengtis rasti ir įgyvendinti sprendimus, kaip spręsti dabartinius iššūkius taikant šį pagrindų sprendimą, siekiant paminėti tas metines.

² OL C 449, 2018 12 13, p. 6.

³ Dok. 9728/19.

⁴ COM(2020) 270 final.

⁵ Tarpusavio pripažinimo teisinių priemonių laisvės atėmimo ar apribojimo srityje tarpusavio vertinimo 9-asis etapas, žr. dok. 6333/19 dėl vertinimo aprėpties.

⁶ Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos įgyvendinimo ataskaitos projektas (2019/2207(INI)), 2020 m. rugsėjo 4 d.; EPRS, Europos arešto orderio įgyvendinimo Europoje vertinimas, PE 642.839, 2020 m. birželio mėn.

⁷ Žr. pirmininkaujančios valstybės narės dokumentą 11419/20.

5. Taryba sutinka, kad yra ką tobulinti šiose srityse:
- A. Pagrindų sprendimo dėl EAO perkėlimo į nacionalinę teisę ir praktinio taikymo gerinimas,
 - B. parama vykdančiosioms institucijoms atliekant pagrindinių teisių vertinimus,
 - C. su tam tikrais procedūros aspektais susijusių klausimų sprendimas išduodančiojoje ir vykdančiojoje valstybėse narėse,
 - D. prašymų išduoti ES piliečius trečiosioms šalims tvarkymas,
 - E. EAO perdavimo procedūrų stiprinimas krizės metu.
- A. Pagrindų sprendimo dėl EAO perkėlimo į nacionalinę teisę ir praktinio taikymo gerinimas**
6. Pagrindų sprendimo dėl EAO veiksmingumas ir efektyvumas daugiausia priklauso nuo nacionalinės teisės aktų, kuriais visiškai perkeliama ES teisės reikalavimai. Nepaisant to, kad jau įdėta daug pastangų, dar yra ką gerinti, visų pirma atsižvelgiant į kintančią Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) praktiką.
7. Taryba ragina valstybes nares užtikrinti tinkamą Pagrindų sprendimo dėl EAO perkėlimą į nacionalinę teisę, deramai atsižvelgiant į ESTT praktiką ir rekomendacijas, parengtas po ketvirtojo ir tebevystančio devintojo tarpusavio vertinimo etapu⁸, taip pat į 2006 m. sausio 24 d., 2007 m. liepos 11 d., 2011 m. balandžio 11 d. ir 2020 m. liepos 2 d. Komisijos įgyvendinimo ataskaitas⁹. Pažymėtina, kad Komisija pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūras pagal SESV 258 straipsnį ir prireikus tokias procedūras toliau inicijuos artimiausioje ateityje.

⁸ Žr. galutinę ataskaitą dok. 8302/4/09 REV 4 ir 6333/19.

⁹ COM(2006)8 final, COM(2007)407 final, COM(2011)175 final, COM(2020)270 final.

8. Europos arešto orderio išdavimo ir vykdymo vadovas¹⁰, paskutinį kartą atnaujintas 2017 m., pasirodė esąs vertinga priemonė specialistams. Atsižvelgdama į nuo to laiko įvykusius pokyčius, visų pirma susijusius su dideliu ESTT sprendimų skaičiumi, Taryba prašo Komisijos artimiausioje ateityje atnaujinti vadovą.
9. Valstybės narės raginamos sudaryti palankesnes sąlygas specialistams taikyti ir aiškinti nacionalinės teisės aktus, kuriais įgyvendinamas Pagrindų sprendimas dėl EAO, nustatant neprivalomas EAO taikymo gaires. Tokios gairės, kuriomis turėtų būti atsižvelgiama į EAO vadovą ir kurios turėtų būti su juo suderinamos, galėtų padėti išduodančiosioms teisminėms institucijoms, visų pirma tikrinant, ar įvykdytos EAO išdavimo sąlygos ir ar laikomasi proporcingumo principo.
10. Eurojusto apžvalga „ES Teisingumo Teismo praktika dėl EAO“, paskutinį kartą atnaujinta 2020 m. kovo mėn., pasirodė esanti naudinga priemonė specialistams. Taryba prašo Eurojusto kuo dažniau atitinkamai atnaujinti šią apžvalgą ir toliau ją teikti elektroniniu būdu tinkama forma.
11. Taryba ragina valstybes nares, Komisiją ir Europos teisėjų mokymo tinklą dėti pastangas remti ir intensyvuoti nuolatinį specialistų, dalyvaujančių EAO perdavimo procedūrose, mokymą ir toliau skatinti įvairių valstybių narių specialistų keitimąsi nuomonėmis. Tiesioginiai įvairių valstybių narių specialistų ryšiai stiprina tarpusavio pasitikėjimą ir taip padeda geriau taikyti Pagrindų sprendimą dėl EAO. Reikėtų toliau nagrinėti galimybes rengti specialius mokymo renginius, skirtus specialistams iš dviejų ar daugiau valstybių narių, kurių nagrinėjamų bendrų bylų skaičius yra didelis, siekiant skatinti tarpusavio supratimą.

¹⁰ OL C 335, 2017 10 6, p. 1.

12. Eurojustas ir Europos teisminis tinklas (ETT) atlieka svarbų vaidmenį praktiškai taikant Pagrindų sprendimą dėl EAO, kaip paaiškėjo COVID-19 pandemijos metu. Taryba ragina Eurojustą ir ETT tęsti vertingą darbą ir intensyvuoti pastangas toliau gerinti nacionalinių teisminių institucijų keitimąsi informacija, jų veiklos koordinavimą bei bendradarbiavimą ir teikti kuo geresnę paramą bendradarbiavimui su Europos prokuratūra.
13. Siekiant toliau gerinti Pagrindų sprendimo dėl EAO taikymą, turėtų būti sukurtas centralizuotas portalas Sąjungos lygmeniu, kuriame būtų renkama ir nuolat atnaujinama visa reikiama informacija, kuri galėtų padėti specialistams naudotis EAO. Tuo tikslu ETT raginamas konsultuojantis su Komisija, Eurojustu ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais išnagrinėti galimybes išplėsti ir toliau tobulinti ETT interneto svetainę, kurioje jau pateikiama įvairi informacija apie EAO, todėl šiuo atžvilgiu ji yra geras pagrindas.

B. Parama vykdančiosioms institucijoms atliekant pagrindinių teisių vertinimą

14. Pagrindų sprendimu dėl EAO įdiegta sistema grindžiama tarpusavio pripažinimo principu (SESV 6 konstatuojamoji dalis, 82 straipsnio 1 dalis); EAO vykdymas yra taisyklė (1 straipsnio 2 dalis), o atsisakymas vykdyti yra išimtis. Toks atsisakymas, kuris galėtų padidinti nebaudžiamumo pavojų ir pakenkti piliečių saugumui bei aukų apsaugai, iš esmės gali būti numatytas tik pagrindų sprendimo 3, 4 ir 4a straipsniuose nurodytomis aplinkybėmis. Nors pagrindų sprendime nenumatytas atsisakymo pagrindas gresiančių pagrindinių teisių pažeidimų atveju, juo nekeičiama valstybių narių pareiga gerbti pagrindines teises ir pagrindinius principus, įtvirtintus ES sutarties 6 straipsnyje ir Pagrindinių teisių chartijoje (1 straipsnio 3 dalis, 12 ir 13 konstatuojamosios dalys).

15. ESTT pripažino, kad vykdančioji teisminė institucija išimtinėmis aplinkybėmis ir tam tikromis sąlygomis gali atsisakyti vykdyti EAO, kai yra realus pavojus, kad perdavus atitinkamą asmenį jis galėtų patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį, kaip tai suprantama Chartijos 4 straipsnyje¹¹, dėl kalinimo sąlygų išduodančiojoje valstybėje arba dėl Chartijos 47 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimo¹², dėl susirūpinimo dėl išduodančiosios valstybės teisminių institucijų nepriklausomumo. Taigi specialistams buvo pavesta sudėtinga užduotis opius niuansus tarp tarpusavio pripažinimo ir pagrindinių teisių apsaugos spręsti atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį.

Apsauga nuo nežmoniško ar žeminančio elgesio

16. Nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudimo draudimas, įtvirtintas Chartijos 4 straipsnyje, yra absoliutus, nes jis glaudžiai susijęs su pagarba žmogaus orumui, Chartijos 1 straipsnio dalyku ir viena iš pagrindinių Sąjungos ir jos valstybių narių vertybių, kaip nustatyta ES sutarties 2 straipsnyje¹³.
17. Taryba pabrėžia, kad iššūkiai, susiję su kalinimo sąlygomis išduodančiojoje valstybėje narėje, turi būti sprendžiami toje valstybėje narėje ir visų sulaikytų asmenų atžvilgiu. Ji pabrėžia, kad minimalūs kalinimo sąlygų standartai ir lyginamieji standartai, be kita ko, kardomojo kalinimo srityje, jau nustatyti kaip pripažintos neprivalomos priemonės, visų pirma Europos Tarybos „Europos kalėjimų taisyklėmis“¹⁴. Taryba ragina valstybes nares imtis priemonių, būtinų užtikrinti, kad būtų laikomasi šių priemonių.

¹¹ 2016 m. balandžio 5 d. ESTT sprendimas byloje C-404/15, *Aranyosi ir Caldaru*; 2018 m. liepos 25 d. ESTT sprendimas byloje C-220/18 PPU; 2019 m. spalio 15 d. ESTT sprendimas byloje C-128/18, *Dorobantu*.

¹² 2018 m. liepos 25 d. ESTT sprendimas byloje C-216/18 PPU, *LM*. Žr. nagrinėjamas sujungtas bylas C-354/20 PPU ir C-412/20 PPU, *Openbaar Ministerie e.a.*

¹³ 2016 m. balandžio 5 d. ESTT sprendimo byloje C-404/15, *Aranyosi ir Caldaru*, 85 ir 87 punktai.

¹⁴ Ministrų Komiteto rekomendacija Rec(2006)2 valstybėms narėms dėl Europos kalėjimų taisyklių.

18. Taryba pabrėžia, kad svarbu teikti specialistams būtiną paramą ir informaciją, kad jie galėtų atlikti dviejų etapų vertinimą, kaip nustatyta ESTT¹⁵. Specialistai turi turėti galimybę susipažinti su objektyvia, patikima, tikslia ir tinkamai atnaujinama informacija, kad galėtų pirmiausia įvertinti, ar yra trūkumų, susijusių su kalinimo sąlygomis išduodančiojoje valstybėje narėje, kurie gali būti sisteminiai arba bendri, galinčių daryti poveikį tam tikroms asmenų grupėms arba tam tikroms kalinimo vietoms. Antrame vertinimo etape specialistai pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 15 straipsnio 2 dalį turi gauti visą būtiną informaciją apie sąlygas, kuriomis atitinkamą asmenį faktiškai planuojama laikyti įkalintą išduodančiojoje valstybėje narėje, kad įvertintų, ar yra pagrįstų priežasčių manyti, kad jį perdavus tam asmeniui kiltų realus pavojus patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį.
19. Taryba palankiai vertina tai, kad, siekdama pagerinti prieigą prie būtinios informacijos, 2019 m. Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) pradėjo naudoti kalinimo už nusikalstamas veikas duomenų bazę, kurioje nuo 2015 m. iki 2019 m. vienoje vietoje kaupta informacija apie kalinimo sąlygas visose ES valstybėse narėse. FRA prašoma reguliariai atnaujinti šią duomenų bazę siekiant užtikrinti, kad pateikta informacija atitiktų ESTT nustatytus reikalavimus, ir vidutinės trukmės laikotarpiu įvertinti, ar duomenų bazė atitinka poreikius, su kuriais susiduriama praktiškai.
20. Taryba prašo Komisijos atnaujinant EAO vadovą ypatingą dėmesį skirti gairių, kaip spręsti kalinimo sąlygų klausimą, teikimui specialistams, atsižvelgiant į vykstančio tarpusavio vertinimo devintojo etapo rezultatus. Atsižvelgdama į tai, Komisija taip pat turėtų apsvarstyti galimybę parengti praktinius sprendimus, pavyzdžiui, prašymo pateikti papildomą informaciją šabloną pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 15 straipsnio 2 dalį.

¹⁵ 2016 m. balandžio 5 d. ESTT sprendimas byloje C-404/15, *Aranyosi ir Caldaru*; 2018 m. liepos 25 d. ESTT sprendimo byloje C-220/18 PPU 88–94 punktai; 2019 m. spalio 15 d. ESTT sprendimo byloje C-128/18, *Dorobantu*, 52–55 punktai.

21. Chartijos 47 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta teisė į teisingą bylos nagrinėjimą yra itin svarbi kaip garantija, kad bus apsaugotos visos asmenų teisės, kylančios iš ES teisės, ir kad bus apsaugotos bendros valstybių narių vertybės, nustatytos ES sutarties 2 straipsnyje, visų pirma teisinės valstybės vertybė¹⁶.
22. Taryba primena valstybėms narėms jų pareigą užtikrinti teisinės valstybės principo laikymąsi ES ir užtikrinti teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, visų pirma galimybę kreiptis į nepriklausomą ir nešališką teismą. Valstybės narės turi imtis būtinų priemonių trūkumams pašalinti, kad būtų sustiprintas tarpusavio pasitikėjimas ir išvengta bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose politizavimo pavojaus. Taryba ragina Komisiją šiuo atžvilgiu pasinaudoti savo kaip Sutarčių sergėtojos funkcija.
23. Taryba pabrėžia, kad svarbu teikti specialistams būtiną paramą ir informaciją, kad jie galėtų atlikti dviejų etapų vertinimą, kurio reikia tais atvejais, kai įtariama, kad gali būti pažeista Chartijos 47 straipsnio 2 dalis, kaip nustatyta ESTT¹⁷. Specialistai turi turėti galimybę susipažinti su objektyvia, patikima, tikslia ir tinkamai atnaujinta medžiaga, kad galėtų pirmiausia įvertinti, ar yra realus pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimo pavojus, susijęs su išduodančiosios valstybės narės teismų nepriklausomumo stoka dėl sisteminių ar bendrų trūkumų. Antrame etape specialistai pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 15 straipsnio 2 dalį turi gauti visą būtiną informaciją, kad galėtų įvertinti, ar yra pagrįstų priežasčių manyti, kad atitinkamam asmeniui kils toks pavojus, jei jis bus perduotas, atsižvelgiant į asmeninę to asmens padėtį, taip pat į nusikalstamos veikos pobūdį ir faktines aplinkybes, kuriomis grindžiamas EAO.

¹⁶ 2018 m. liepos 25 d. ESTT sprendimo byloje C-216/18 PPU, LM, 48 punktas.

¹⁷ 2018 m. liepos 25 d. ESTT sprendimo byloje C-216/18 PPU, LM, 61, 68 ir 79 punktai.

24. Taryba prašo Komisijos atnaujinant EAO vadovą pateikti specialistams gaires, kaip elgtis tais atvejais, kai įtariama, kad gali būti pažeista Chartijos 47 straipsnio 2 dalis, ir konsultuojantis su FRA apsvarstyti būdus, kaip pagerinti specialistų prieigą prie informacijos ir informacijos šaltinių, kuriais gali remtis specialistai, atsižvelgiant į ESTT nustatytus kriterijus.

Garantijos

25. Pagal Pagrindų sprendimo dėl EAO 15 straipsnio 2 dalį ir ES sutarties 4 straipsnio 3 dalies pirmoje pastraipoje nustatytą lojalaus bendradarbiavimo principą vykdančioji institucija gali prašyti papildomos informacijos, o išduodančioji institucija gali užtikrinti, kad, jeigu atitinkamas asmuo bus perduotas, jo pagrindinės teisės nebus pažeistos¹⁸.
26. Taryba pabrėžia, kad vykdančioji teisminė institucija, atsižvelgdama į valstybių narių teisminių institucijų tarpusavio pasitikėjimą, kuriuo grindžiama Europos arešto orderio sistema, turi remtis tomis garantijomis, bent jau nesant konkrečių priešingų įrodymų¹⁹.

¹⁸ 2018 m. liepos 25 d. Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-220/18 PPU, *ML*, 108–110 punktai.

¹⁹ 2018 m. liepos 25 d. Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-220/18 PPU, *ML*, 112 punktas.

C. Su tam tikrais procedūros aspektais susijusių klausimų sprendimas išduodančiojoje ir vykdančiojoje valstybėse narėse

Procesinių teisių stiprinimas EAO procesuose

27. Jau padaryta didelė pažanga įtariamųjų ar kaltinamųjų baudžiamuosiuose procesuose procesinių teisių srityje. Įgyvendinant veiksmų planą, skirtą procesinėms teisėms stiprinti²⁰, kuris yra Stokholmo programos²¹ dalis, Direktyvoje 2010/64/ES (teisė į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas), Direktyvoje 2012/13/ES (teisė į informaciją), Direktyvoje 2013/48/ES (teisė turėti advokatą), Direktyvoje (ES) 2016/343 (nekaltumo prezumpcija, teisė dalyvauti nagrinėjant bylą teisme), Direktyvoje (ES) 2016/800 (procesinės garantijos vaikams) ir Direktyvoje (ES) 2016/1919 (teisinė pagalba) nustatyti baudžiamiesiems procesams taikomi bendri būtiniausi reikalavimai.
28. Iš 2018 m. gruodžio 18 d. Komisijos paskelbtų direktyvų 2010/64/ES²² ir 2012/13/ES²³ įgyvendinimo ataskaitų ir 2019 m. rugsėjo 27 d. paskelbtos Direktyvos 2013/48/ES²⁴ įgyvendinimo ataskaitos matyti, kad akivaizdžiai reikia gerinti šių direktyvų perkėlimą į nacionalinę teisę. Taryba ragina atitinkamas valstybes nares ištaisyti įgyvendinimo ataskaitose nustatytus trūkumus ir užtikrinti visapusišką bei teisingą direktyvų įgyvendinimą. Pažymėtina, kad Komisija pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūras pagal SESV 258 straipsnį ir prireikus tokias procedūras toliau inicijuos artimiausioje ateityje.

²⁰ 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos rezoliucija dėl veiksmų plano, skirto įtariamųjų ar kaltinamųjų baudžiamuosiuose procesuose procesinėms teisėms stiprinti (OL C 295, 2009 12 4, p. 1–3).

²¹ Stokholmo programa – atvira ir saugi Europa piliečių labui ir saugumui (OL C 115, 2010 5 4, p. 1–38).

²² COM(2018) 857 final.

²³ COM(2018) 858 final.

²⁴ COM(2019) 560 final.

29. Taryba pabrėžia, kad reikia įvertinti praktinį procesinių teisių veiksmingumą teismo procesuose išduodančiojoje ir vykdančiojoje valstybėse narėse pagal Pagrindų sprendimą dėl EAO. 2019 m. rugsėjo 27 d. FRA paskelbta ataskaita („Teisės praktikoje: teisė turėti advokatą ir procesinės teisės baudžiamuosiuose ir EAO procesuose“), kurioje apžvelgiama padėtis aštuoniose valstybėse narėse, yra vertingas indėlis šiuo atžvilgiu. Taryba prašo FRA apsvarstyti galimybę tęsti tyrimą, į jį įtraukiant visas valstybes nares ir ypatingą dėmesį skiriant teisininkų, dirbančių perdavimo procedūrų iki 2022 m. srityje, patirčiai.

Vertimai raštu

30. Taryba primena, kad EAO turi būti išverstas į vieną iš vykdančiosios valstybės narės valstybinių arba priimtinių kalbų, ir pabrėžia, kad tinkamas vertimas yra būtinas veiksmingam perdavimo pagal EAO procedūrų veikimui.
31. Taryba prašo valstybių narių apsvarstyti, ar EAO vertimo srityje jos galėtų geriau nei šiuo metu pasinaudoti Pagrindų sprendimo dėl EAO 8 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybe priimti vertimus į vieną ar kelias kitas Europos Sąjungos oficialiąsias kalbas, siekiant supaprastinti ir paspartinti procedūrą.

Proceso perdavimas ir jurisdikcijos kolizijos

32. Siekiant išvengti nebaudžiamumo sienų neturinčioje Europoje, pavyzdžiui, kai atsisakoma vykdyti EAO, kai kyla jurisdikcijos kolizija, arba dviejose ar daugiau valstybių narių vyksta paralelūs procesai dėl tų pačių bylos aplinkybių, kyla klausimas, *inter alia*, kaip galima veiksmingai perduoti procesą ir išspręsti jurisdikcijos kolizijas.

33. 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos pamatiniu sprendimu dėl jurisdikcijos įgyvendinimo kolizijų baudžiamuosiuose procesuose prevencijos ir sprendimo (2009/948/TVR)²⁵ siekiama užkirsti kelią paraleliam procesui dėl tų pačių bylos aplinkybių ir *ne bis in idem* principo pažeidimams, tačiau juo tik nustatomos nuostatos dėl valstybių narių kompetentingų institucijų keitimosi informacija ir tiesioginių konsultacijų. Kaip pabrėžiama 2018 m. vasario 16 d. ataskaitoje dėl Eurojusto bylų jurisdikcijos kolizijų prevencijos ir sprendimo srityje, tebėra sunkumų, visų pirma sudėtingose bylose ir su neigiamomis jurisdikcijos kolizijomis susijusiose bylose.
34. Šiuo metu nėra bendros baudžiamojo proceso perdavimo tarp valstybių narių teisinės sistemos. Tik 13 valstybių narių yra ratifikavusios 1972 m. gegužės 15 d. Europos konvenciją dėl baudžiamojo proceso perdavimo. Kitos valstybės narės remiasi 1959 m. balandžio 20 d. Europos konvencija dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose kartu su 2000 m. gegužės 29 d. Konvencija dėl Europos Sąjungos valstybių narių savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose arba dvišaliais susitarimais ar neoficialiu bendradarbiavimu.
35. Praeityje, nepaisant didelių pastangų, visų pirma 16 valstybių narių 2009 m. iniciatyvos siekiant priimti Tarybos pamatinį sprendimą dėl baudžiamojo proceso perdavimo²⁶, bendro sutarimo dėl ES priemonės pasiekti nepavyko. Tačiau, kaip pabrėžta 2018 m. vasario 16 d. Eurojusto ataskaitoje ir 2019 m. ETT 52-ojo plenarinio posėdžio išvadose²⁷, specialistai dėl to toliau susiduria su teisiniais ir praktiniais iššūkiais ir todėl yra linkę pritarti tam, kad būtų sukurta ES priemonė.

²⁵ OL L 328, 2009 12 15, p. 42–47.

²⁶ OL C 219, 2009 9 12, p. 7–17.

²⁷ Dok. 14501/19.

36. Bendros tarp valstybių narių taikomos taisyklės dėl proceso perdavimo ir jurisdikcijos kolizijų iš esmės galėtų svariai prisidėti prie kovos su tarpvalstybiniu nusikalstamumu didinant baudžiamojo proceso veiksmingumą ir gerinant tinkamą teisingumo vykdymą laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje.
37. Pirmininkavusi Rumunija savo ataskaitoje „Tolesni veiksmai teismo sprendimų tarpusavio pripažinimo baudžiamosiose bylose srityje“²⁸ pasiūlė toliau nagrinėti poreikį pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl proceso baudžiamosiose bylose perdavimo platesniame kontekste, įskaitant Pamatinio sprendimo 2009/948/TVR nuostatų dėl jurisdikcijos kolizijų vertinimą. Atsižvelgdama į šią ataskaitą, Komisija finansavo akademinį tyrimą dėl proceso baudžiamosiose bylose perdavimo; šis tyrimas bus baigtas 2021 m. antrąjį pusmetį.
38. Taryba prašo Komisijos, kai tik bus gauti tyrimo rezultatai, su valstybėmis narėmis, Eurojustu ir ETT aptarti, ar įmanoma parengti naują pasiūlymą dėl ES proceso baudžiamosiose bylose perdavimo priemonės ir ar jis suteiktų pridėtinės vertės. Teigiamo atsakymo atveju Komisijos prašoma parengti poveikio vertinimą ir, kai tikslinga, pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto.

Įkalinimui ir EAO naudojimui alternatyvių priemonių propagavimas

39. Taryba ragina valstybes nares išnagrinėti galimybes, kai tikslinga, aktyviau taikyti su laisvės atėmimu nesusijusias sankcijas ir priemones, kaip išdėstyta Suomijos pirmininkavimo laikotarpiu priimtose Tarybos išvadose dėl su laisvės atėmimu nesusijusių sankcijų ir priemonių taikymo baudžiamojoje justicijoje²⁹.

²⁸ Dok. 9728/19.

²⁹ OL C 422, 2019 12 16 p. 9.

40. Svarstydamą pasekmes, kurias EAO vykdymas turės prašomo perduoti asmens laisvei, išduodančioji institucija turi nustatyti, ar, atsižvelgiant į konkrečias kiekvienos bylos aplinkybes, yra proporcinga išduoti EAO. Šis vertinimas visų pirma apima klausimą, ar EAO yra tinkamiausia priemonė, ar vietoj jo galėtų būti naudojamos kitos teismo bendradarbiavimo priemonės (pvz., Europos tyrimo orderiai, Europos teismo priežiūros orderiai, kalinių perdavimas).
41. Taryba prašo Komisijos ir valstybių narių apsispręsti, ar reikia stiprinti kitų teismo bendradarbiavimo priemonių naudojimą, atsižvelgiant į vykstančio tarpusavio vertinimo devinto etapo rezultatus.

D. Prašymų išduoti ES piliečius trečiosioms šalims tvarkymas

42. Taryba primena, kad 2020 m. birželio 4 d. neformalioje teisingumo ministrų vaizdo konferencijoje buvo pasikeista informacija apie dabartinę padėtį, susijusią su trečiųjų šalių ekstradicijos prašymų, susijusių su ES piliečiais, kurie nėra prašomosios valstybės narės piliečiai, tvarkymu.

43. Atsižvelgiant į ESTT sprendimus byloje *Petruhhin* ir kelis vėlesnius sprendimus³⁰, valstybėms narėms, tvarkančioms tokius prašymus, tenka dvi prievolės: viena vertus, pareiga vykdyti esamus įsipareigojimus pagal tarptautinę teisę ir kovoti su rizika, kad už atitinkamą nusikalstamą veiką nebus baudžiama, ir, kita vertus, valstybės narės, kurios neišduoda savo piliečių, pagal laisvo judėjimo ir nediskriminavimo dėl pilietybės principus privalo kuo veiksmingiau apsaugoti kitų valstybių narių piliečius nuo priemonių, kuriomis iš jų gali būti atimta teisė laisvai judėti ir apsigyventi ES. Šiuo klausimu ESTT išaiškino, kad prašomoji valstybė narė turi patikrinti, ar nėra alternatyvios, mažiau naudojimąsi laisvo judėjimo teisėmis ribojančios priemonės, kurią taikant būtų galima tiek pat veiksmingai pasiekti nebaudžiamumo prevencijos tikslą³¹. Tai apima valstybės narės, kurios pilietis yra atitinkamas asmuo, informavimą ir, tos valstybės narės prašymu, prašomo perduoti asmens perdavimą tai valstybei narei taikant Pagrindų sprendimą dėl EAO, su sąlyga, kad minėta valstybė narė turi kompetenciją vykdyti to asmens baudžiamąjį persekiojimą už nusikaltimus, padarytus už jos teritorijos ribų³².
44. Daug nuveikta siekiant išsiaiškinti, kaip valstybės narės praktiškai taiko sprendimu byloje *Petruhhin* nustatytus principus³³. Tačiau galiojančioje teismo jurisprudencijoje nepateikiamas sprendimas tuo atveju, kai pilietybės valstybė narė negali išduoti EAO dėl prašomo perduoti asmens.

³⁰ 2016 m. rugsėjo 6 d. ESTT sprendimas byloje C-182/15, *Petruhhin*; 2018 m. balandžio 10 d. ESTT sprendimas byloje C-191/16, *Pisciotti*; 2018 m. lapkričio 13 d. ESTT sprendimas byloje C-247/17, *Raugevicius*; 2020 m. balandžio 2 d. ESTT sprendimas byloje C-897/19 PPU, *Ruska Federacija*; žr. nagrinėjamą bylą C-398/19, *Generalstaatsanwaltschaft Berlin*.

³¹ 2016 m. rugsėjo 6 d. ESTT sprendimo byloje C-182/15, *Petruhhin*, 41, 47–50 punktai.

³² 2016 m. rugsėjo 6 d. ESTT sprendimo byloje C-182/15, *Petruhhin*, 41, 47–50 punktai.

³³ Žr. dokumentus 10429/17, 15786/17, 15207/17.

45. Taryba palankiai vertina tai, kad Eurojustas ir ETT atliko itin naudingą analizę, kaip praktiškai tvarkomi trečiųjų šalių prašymai išduoti Sąjungos piliečius. Taryba laiku aptars šios analizės rezultatus ir nuspręs, ar reikėtų imtis kokių nors tolesnių veiksmų ir, jei taip, kokia forma.
46. Iš įvairių valstybių narių praktinės patirties matyti, kad yra atvejų, kai trečiosios šalys pateikia nepagrįstus ir neteisėtus ekstradicijos prašymus. Taryba prašo Komisijos atsižvelgiant į Eurojusto ir ETT atliktos analizės rezultatus apsvarstyti poreikį imtis tolesnių veiksmų, pavyzdžiui, pasiūlymą laikytis bendro požiūrio tvarkant trečiųjų šalių pateiktus galimai neteisėtus, be kita ko, politiška motyvuotus, paieškos ir ekstradicijos prašymus. Šiomis aplinkybėmis reikėtų atsižvelgti į geriausią valstybių narių praktiką.

E. EAO perdavimo procedūrų stiprinimas krizės metu

47. Siekdamas užkirsti kelią COVID-19 plitimui, valstybės narės ėmėsi įvairių priemonių, pavyzdžiui, uždarė sienas, sustabdė oro eismą ir nustatė griežtas ryšių palaikymo ir saugaus atstumo laikymosi taisykles. Tai taip pat padarė didelį poveikį teisminiam bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose, visų pirma perdavimo procedūroms pagal Pagrindų sprendimą dėl EAO.
48. Taryba pabrėžia, kad tinkamo teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose užtikrinimas krizės metu yra labai svarbus laisvės, saugumo ir teisingumo erdvei. COVID-19 išryškino koordinuoto ir greito keitimosi informacija ir patirtimi svarbą ir poreikį toliau skaitmeninti valstybių narių bendradarbiavimą.

49. Kalbant apie būtiną keitimąsi informacija ir patirtimi krizės metu, labai svarbu, kad visi susiję subjektai laikytųsi suderinto požiūrio, siekiant išvengti darbo dubliavimo ir supaprastinti informacijos rinkimą bei platinimą. Paaiškėjo, kad klausimynų naudojimas yra vertinga informacijos rinkimo priemonė, o Eurojusto ir ETT reguliariai atnaujinami sukaupti duomenys, apimantys Eurojusto, ETT ir pirmininkaujančios valstybės narės / Tarybos generalinio sekretoriato gautą informaciją, pasirodė esantys vertinga koordinuoto keitimosi informacija ir didelės pagalbos specialistams priemonė. Ateityje reikėtų apsvarstyti galimybę sukurti elektroninę platformą, kurioje krizės metu kasdien būtų galima susipažinti su naudinga informacija ir ją atnaujinti.
50. Taryba pabrėžia, kad skaitmeninimas atlieka itin svarbų vaidmenį. COVID-19 pandemija aiškiai parodė, kad reikia skubiai ir visapusiškai skaitmeninti tarpvalstybinį teisminį bendradarbiavimą, kaip pabrėžta Tarybos išvadose „Teisė kreiptis į teismą. Naudojimasis skaitmeninio teikiamomis galimybėmis“, dėl kurių buvo susitarta Vokietijos pirmininkavimo laikotarpiu³⁴. Daugeliu atvejų praktinius klausimus galima išspręsti skaitmeniniais sprendimais.
51. Taryba palankiai vertina 2020 m. rugsėjo 14 d. paskelbtą Komisijos galutinę ataskaitą dėl tarpvalstybinės skaitmeninės baudžiamosios teisenos tyrimo. Atlikus šį tyrimą priimtose priemonėse ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas šiems aspektams: saugių elektroninių ryšių kanalų tarp kompetentingų institucijų kūrimas, suderintas požiūris į elektroninių parašų pripažinimą ir naudojimą arba bent jau lankstesnis esamų sistemų naudojimas, didelių failų saugių perdavimo priemonių sukūrimas ir geresnis vaizdo konferencijų sistemų suderinimas, visų pirma jų kokybės ir techninio sąveikumo atžvilgiu.

³⁴ OL C 342I, 2020 10 14, p. 1–7.